

פרדס השבוע

הרב דוד שושנה שליט"א

פרשת מטות-מסעי
כ"ה תמוז תש"פ

פרשת מטות

ב.אלף למטה

א.דירה לה'

אלף למטה אלף למטה לכל מטות ישראל תשלחו
לצבא: (ל,א,ד)

איש כי ידר נדר לה' או השבע שבועה לאסר אסר על
נפשו לא יהל דברו ככל היצא מפיו יעשה: (ג,ל)

כותב הרבינו בחיי:

על דרך הפשט הזכיר נדר לה' לא שהנדר והשבועה צריך הזכרת השם, שהרי האומר נודר אני, נשבע אני שאעשה כך, או שלא אעשה כך, הרי זו שבועה גמורה וחייב עליה בלא הזכרת השם, ועל זה לא אמר או השבע שבועה לה'. ומה שהסמיך השם לנדר ואמר נדר לה', ללמדך שהנדר חל אפילו על דברים שהם לה', כגון מי שנדר לבטל את המצוה, שאסור לו לעשותה אלא אי"כ יתחרט ויתירו לו, וכן אמרו רז"ל נדר לה' מלמד שהנדרים חלין על דבר מצוה כדבר הרשות. [...]

וע"ד המדרש איש כי ידר נדר לה', אמר להם הקב"ה לישראל הו זהירין בנדרים ואל תפרצו בהן, שכל הפורץ בהם סופו למעול בשבועות, וכל המועל בשבועות כפר ואין לו מחילה בעולם הזה, שנאמר (שמות כ,ז) כי לא ינקה ה', וכתוב אחד אומר (ירמיהו ד,ב) ונשבעת חי ה' באמת במשפט וצדקה, אמר להם הקב"ה לישראל לא תהיו סבורין שהותר להשבע בשמי באמת אי אתם רשאים להשבע בשמי כלל אלא אם כן יש בכס כל המדות הללו (דברים י,כ) את ה' אלהיך תירא אותו ותעבודו ובו תדבק ובשמו תשבע, אם יש בכך כל המדות הללו אתה רשאי להשבע בשמי ואם לאו אי אתה רשאי להשבע בשמי, עד כאן.

וע"ד הקבלה איש כי ידר נדר לה', נדר מלשון דירה, לה' הוא דירתו של עולם, אלקים שבבראשית שברא העולם, והשבעה נאצלים משם, והמקיים נדר דעתו שהוא מאמין באותה דירה כשתשוב נשמתו שם והעובר על הנדר הנה הוא מוסר מאותה דירה, וזהו לשון נדר שמשמע דבר והפכו, קביעות דירה והסרת דירה, וכן לשון נשבע, כי המקיים שבועתו נכנס בתוך השבעה ועובר עליה מוסר מהם. [כי המצוות מתוך השבעה נתנו והם שבעה קולות שבמתן תורה].

ורבי צדוק מלובלין אומר שתמיד עלינו לעיין מתי מוזכר הדבר לראשונה בתורה, ושם טמון הדבר.

והנה הנדר מוזכר לראשונה אצל יעקב אבינו ע"ה (בראשית כח,כ-כב) ו"ידר יעקב נדר לאמר אם יהיה אלקים עמדי ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש. ושבתני בשלום אל בית אבי והיה ה' לי לאלוקים. והאבן הזאת אשר שמתני מצבה יהיה בית אלקים וגו'".

משמע שהנדר הוא לבנות בית לשכינה, וברבנו בחיי פרש נדר מלשון דירה לה'. יש ללמוד מכאן שעיקר הנדר הוא בענין ביהמ"ק, כך נדר יעקב לעשות בית אלקים וכך נדר דוד למצוא בית לה' (תהילים קלב), שהביהמ"ק הוא התקרבות להקב"ה. ואולי לכך קוראים פרשה זו בין המצרים שעם החרבן היה כביכול ריחוק.

באופן פרטי כל אדם צריך לפנות להקב"ה מקום בלבבו לעשות לו דירה בקרבו, כפי שאומר ספר חרדים באחד משיריו: "בתוך לבי משכן אבנה לזיוו, קרבן תקריב לו נפשי היחידה".

כותב האדרת אליהו (הבן איש חי):

אלף למטה אלף למטה לכל מטות ישראל תשלחו לצבא. יובן בס"ד לרמוז דידוע שאדה"ר פגם באלף דאדם ונשאר דם ופגם באלף דאמת ונשאר מת ובוזה הביא דם ומיתה לעולם וגם עוד שע"י חטאו נפלו ניצוצי הנשמות השייכים לכללות ישראל לקליפות והם צריכים להתברר בכל דור ודור עד ביאת הגואל במהרה בימינו אכ"ר. ובוזה יובן אלף למטה אלף למטה רמז לאל"ף דאדם ואל"ף דאמת שנפגמו ובוזה נפרדו מן אותיות שבצידם ונשאר אותיות דם ואותיות מת וזהו למטה מלשון הכנע' כמו צדיק מט לפני רשע וכן מטה ידו וגם הוא מלשון הטיה והכוונה שגורמת להם השפלה ע"י הפגם וגם שנטו מאותיות שבצידם ולכן אמר אלף למטה ב"פ רמז לב' אלפין הנז"ל דאמת ודאדם וגם עוד לכל מטות ישראל רמז לכללות כל הנשמות של ישראל שנפלו לקלי' והושפלו הנה על כל אלו אנכי מצוה אתכם תשלחו לצבא רמז לבחי' שם הוי"ה ושם אדנ"י שעם הכולל שלהם יעלו במספר צב"א והכוונה שתתקנו אותם ותשלחום שם לקבל שפע משם כי שם היא עלייתם ושם יהיה גמר תיקונם שיתקשרו ויתחדו יחד:

ג.העורב

מובא בילקוט שמעוני בפרשת בראשית:

[...] והיו אדם ועזרו יושבים ובוכים ומתאבלין עליו ולא היו יודעים מה לעשות. עורב אחד שמת רעהו אמר אני מלמד לאדם זה מה לעשות נטל את רעהו וחפר בארץ לעיניהם וקברו אמר אדם כעורב הזה נעשה נטל ונבלתו של הכל וקברו בארץ ושלם הקב"ה שכר טוב לעורבים בעולם הזה כשהן מולידין בניהן ורואין אותן לבנים בורחין מלפניהן סבורים שהם בני נחש נתן מזונן בלי חוסר שנא' (איוב לח, מא) מי יכין לעורב צידו ולא עוד אלא קוראים ליתן מטר על הארץ והקב"ה עונה אותם שנא' נתן לבהמה לחמה וכו':

וגם כותב בפרשת עקב:

[...] וכשם שמתן שכרה מרובה כך עונשה מרובה הדא הוא דכתיב (משלי ל,ז) "עין תלעג לאב ותבוז ליקהת אם יקרוה עורבי נחל ויאכלוה בני נשר", אמר הקב"ה יבוא עורב שהוא אכזרי על בניו וינקור אותם ואל יהנה מהם ויבוא נשר שהוא רחמני על בניו ויהנה מהם. ומנין לעורב שהוא אכזרי על בניו שנאמר מי יכין לעורב צידו כי ילדיו אל אל ישועו וגו', ואומר (תהלים קמו,ט) לבני עורב אשר יקראו, כשהעורב מוליד ילדיו לבנים ואמר הזכר לנקבה שמא אחר בא עליה ומאסין אותן ומניחין אותן, מה הקב"ה עושה מוציא מצואה שלהן יתושין ופורחין עליהן ואוכלין ומשחירין, ומנין שהנשר רחמני דכתיב כנשר יעיר קנו ואינו מאמין בהן מפני עופות אחרים שרודפין אחריהם, מהו עושה, יפרוש כנפיו יקחהו וגו':

אם העורב שבטבע שלו הוא אכזרי, ואפ"ה היה מוכן לעשות חסד של אמת, מה לגבי אנחנו רחמנים בני רחמנים למה כ"כ קשה לנו להיות נומל חסד ולאהוב אחד את השני?

מותאם ונערך עם השלמת מקורות ע"י בנו יונתן יוסף, מתוך שיחתו השבועית של הרב בצרפתית.

לקבלת השיחה ב M או ב WhatsApp : A0583245820@gmail.com או באתרים לדעת ודרשו

פרשת מסעי

ד.ר"ח אב

ויסעו מקדש ויהזו בהר ההר בקצה ארץ אדום: ויעל אהרן הכהן אל הר ההר על פי ה' וימת שם בשנת הארבעים לצאת בני ישראל מארץ מצרים בחדש החמישי באחד לחודש: (לג, זל-זלח)

ומפרש העמק דבר:

בחודש החמישי באחד לחודש. לא הודיע הכתוב לא במיתת משה ולא במיתת מרים החודש והיום, **כי אם במיתת אהרן.** ללמדנו שאותו החודש גרם להיות לשון לגדולת עבודת המשכן שהיתה ע"י אהרן הכהן הראש. ומזה סימן לדורות דבחודש אב יהא נחשב בית המקדש.

רואים שיש קשר בין שני האירועים, שהיו בר"ח אב וגם על שני הרים. שהבית המקדש קשור להר הבית, כמו שכותב הרמב"ם: בית דין שרצו להוסיף על ירושלים או להוסיף על העזרה מוסיפין ויש להם למשוך העזרה עד המקום שירצו מהר הבית ולמשוך חומת ירושלים עד מקום שירצו: (הלכות בית הבחירה ו,י)

הר הבית הוא הר המוריה, כמו שכתוב (דברי הימים ב ג,א): "ויחל שלמה לבנות את בית ה' בירושלים בהר המוריה [...]"

ולגבי הר המוריה, כתוב במדרש תנחומא (וירא כב):

[...] מיד וירא את המקום מרחוק, והיאך נראה מרחוק מלמד שמתחלה היה מקום עמוק כיון שאמר הקדוש ברוך הוא לשרות שכנינו עליו ולעשות מקדש אמר אין דרך מלך לשכון בעמק אלא במקום גבוה ומעלה ומיפופה ונראה לכל, מיד רמו הקב"ה יתברך לסביבות העמק שיתקבצו ההרים למקום אחד לעשות מקום השכינה, לפיכך נקרא הר המוריה שמירתו של הקדוש ברוך הוא יתברך נעשה הר:

ויותר מזה, היה עוד אירוע ר"ח אב, וגם קשור להרים. בפרשת נח אחרי המבול כתוב (ח,ה):

והמים היו הלוך וחסור עד החדש העשירי בעשירי באחד לחודש זראו ראשי ההרים:

ומפרש"י:

בעשירי וגו'. נראו ראשי ההרים. זה אב, שהוא עשירי למרחשון שהתחיל הגשם.

בדור המבול לא היתה אחדות. להיפך היה פירוד וחרבן. ורק כשנגמר התיקון במים, שהוא יסוד החיים, וחזר השלום, אז היה אפשר לראות בראשי ההרים. הר המוריה הוא סמל של קיבוץ וצירוף. וגם הר ההר בפרשתינו, אפילו שכבר מסופר באריכות מיתת אהרן הכהן בפרשת חוקת (כ,כח) להגיד לנו שהסיבה לחרבן בית שני היתה חטא של שנאת חנם, והתיקון הוא להיות מתלמידיו של אהרן.

ה.שלום ואחוה

אהרן היה אוהב שלום ורודף שלום, ומובא במסכת כלה רבתי (ג, ד): [...] ושפל רוח מאהרן דכתיב כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא וכתיב תורת אמת היתה בפיהו ועולה לא נמצא בשפתיו בשלום ובמישור הלך אתי ורבים השיב מעון ואין לך שפל רוח יותר מרודף שלום וחשוב בדעתך איך הוא רודף שלום אם אינו שפל רוח. הא כיצד אם אדם מקללהו ואמר לו שלום עליך. אדם מריב עמו ושותק ועוד אם רבו שנים הוא משפיל רוחו והולך אצלם ומרצהו על זה וכן לזה שכך היתה אומנותו של אהרן הצדיק היה שומע על שנים שהן מריבים הלך אצל האחד ואומר לו פלוני שלום עליך רבי והוא אומר

לו שלום עליך רבי ומורי מה מבקש מורי כאן והוא אומר לו פלוני חברך שגרני אצלך לפייסך מפני שאמר אני סרחתי על חברי מיד אותו איש מהרהר בדעתו וכי כזה הצדיק בא אלי לפייסני והיה אומר לו ר' סרחתי עליו והלך אצל האחר ואמר לו כן פגעו שניהם בדרך זה אומר לזה ימחול לי מה שאני סרחתי וזה אומר לזה כן. שמע על בעל ואשתו שעשו מריבה הולך אצל הבעל ואומר לו בשביל ששמעתי שנתרצית עם אשתך אם אתה מגרשה ספק תמצא כמותה ספק לא תמצא ועוד אם אתה מוצא ממתנת עמה תחלת דבר היא אומרת לך כך עשית לאותה ראשונה. ועל זאת היו כל ישראל אנשים ונשים אוהבים אותו. תדע לך שכן הוא כיון שנפטר משה רבינו מה כתיב ביה ויבכו בני ישראל את משה (דברים לד, ח) ובאהרן כתיב כל בית ישראל (במדבר כ, כט) ואפילו נשים ולא נשים בלבד אלא שהיו מפלשין טיט ועפר לטף לקיים מה שנאמר כל. תאנא שמונים אלף בחורים קרואים בשם אהרן יצאו אחרי מטתו אמאי מרחמייה ומאן דאיהדר ואיתעברה. [ממי שרצה לגרשה וחזרה והתעברה].

הספר בראשית הוא חיפוש אחרי האחוה, ונביא כמה דוגמאות:

1) קין והבל

2) יצחק וישמעאל

3) יעקב ועשיו, הגם שהיה נשיקה בסוף אבל לא גרו ביחד.

4) יוסף ואחיו, רצו להרוג אותו אבל בסוף ישבו ביחד, עוד דרגה.

5) אפרים ומנשה, ויתר על מקומו, והם יבחרו לברכת הבנים.

6) ומגיעים לאהרן ומשה לא רק שלא אמר כלום אלא מעיד הקב"ה:

"וגם הגה הוא יצא לקראתך וראך ושמח בלבנו" (שמות ז, ד)

וכתיב אח"כ (ז, ז):

ויאמר ה' אל אהרן לך לקראת משה המדברה וילך ויפגשוהו בהר האלקים וישק לו: וכתיב על זה בשמות רבה (ה, י):

"וילך ויפגשוהו" הדא הוא דכתיב (תהלים פה, יא) "חסד ואמת נפגשו צדק ושלום נשקו" חסד זה אהרן שנאמר (דברים לג, ח): "וללוי אמר תומיך ואוריך לאיש חסידך" ואמת זה משה שנאמר (במדבר יב, ז): "לא כן עבדי משה וגו'" הוי חסד ואמת נפגשו כמה דתימא וילך ויפגשוהו בהר האלקים צדק זה משה שנאמר (דברים לג, כא): "צדקת ה' עשה" ושלום זה אהרן שנאמר (מלאכי ב, ו): "בשלום ובמישור הלך אתי". נשקו וישק לו. אמרו רבותינו כל הנשיקות של תפלות חוץ משלוש (כדכתיב לעיל, ב"ר ע"ב) וישק לו מהו וישק לו זה שמח בגדולתו של זה וזה שמח בגדולתו של זה [...]

הלב טהור הזה הוא יתאחד את השבטים, ע"י האורים ותומים.

ונביא הלקוטי יהודה על פרשתינו:

אבי זקני השפת אמת ז"ל ביאר: איתא בספר חסידים תל"ד מעשה באדם אחד שכשהיה אדם אחד אבל, היה חוזר לביתו בלא מנעלים, ואותו היום שמת בעצמו היה תשעה באב והלכו הכול יחפים. כן אהרן הכהן שגמל חסד עם כל ישראל, לכן נפטר בר"ח מנחם אב, הימים שכל ישראל מתאבלים, כדי שכל ישראל ישתתפו באבלותו לדורות.

ו.בין המצרים

מובא משל למלך שכשהוא בבית מלכותו קשה לבא אליו, משא"כ כשהמלך נוסע בדרך אז יכולים כל בני אדם אפילו אדם פשוט מאד, לדבר עם המלך. והיינו כי זמן זה של בין המצרים שגלתה השכינה ממקומה הרי הוא כמי שהמלך מלכי המלכים הקב"ה הוא בדרך ולכן עת רצון היא, וכ"א יכול להתקרב ולבוא אל המלך. וכתוב באריז"ל שמנחה הוא זמן של "דין", בשבת שהוא רחמים אז במנחת שבת נתגלה הפנימיות של הנהגת הדין שהוא רחמים פשוטים, ולפ"ז בבין המצרים שהוא זמן של דין, בשבת של בין המצרים שהוא רחמים, יש בחינה זו של רחמים פשוטים ורצון גמור. וגם כותב בספר אוהב ישראל ש"שבת חזון" היא השבת הכי גדולה של כל השנה. (מובא בספר אור גדליהו)

שנזכה להגיע לאמת ולשלום מתוך אהבה ואחוה כדי לתקן את השנאת חנם, עם בנין בית המקדש במהרה בימינו, אמן.